

RÖD LISTA ÖVER
KULTURFÖREMÅL
FRÅN BRASILIEN
SOM ÄR I FARA

RedList
RödLista

ICOM

ICOM international
council
of museums

RÖD LISTA

ÖVER KULTURFÖREMÅL FRÅN BRASILIEN SOM ÄR I FARA

Varför en Röd lista för Brasilien?

Brasilens kulturarv är starkt skyddat av nationella och internationella lagar, men det varierande kulturarvet har under lång tid varit utsatt för risk att bli stulet, plundrat eller sålt på den illegala marknaden. Syftet med *Röd lista över kulturföremål från Brasilien som är i fara* är att bidra till att skydda kulturarvet genom att identifiera de mest utsatta föremålstyperna.

Museer, auktionshus, konsthandlare och samlare uppmanas att inte förvärva föremål likt de som presenteras i denna Röda lista, utan att först ha omsorgsfullt och noggrant efterforskat föremålets ursprung och all relevant juridisk dokumentation. Alla kulturföremål som kan ha sitt ursprung i Brasilien ska genomgå utförlig granskning och försiktighetsåtgärder ska vidtas innan någon transaktion genomförs.

I samarbete med ICOM Brasilien och ett dedikerat team av brasilianska specialister har ICOM publicerat denna *Röd lista över kulturföremål från Brasilien som är i fara*, med stöd från Itaú Cultural och Moreira Salles Institute.

Att skydda kulturarvet

Varje dag, någonstans i världen, stjäls, plundras eller säljs ett kulturföremål illegalt på marknaden eller på nätet, vilket orsakar oåterkalleliga förluster av kulturarv med stort historiskt och vetenskapligt värde. Under de senaste 30 åren har den illegala handeln med konst och antikviteter blivit en viktig fråga som överskrider gränser och vars påverkan sträcker sig långt bortom förlusten av kulturarv.

Sedan 2000 har ICOM publicerat Röda listor som visar på kategorier av hotade kulturföremål från hela världen. Dessa Röda listor har blivit viktiga instrument i kampen mot den illegala handeln av kulturföremål. Röda listor är praktiska verktyg som hjälper yrkesverksamma inom konst och kulturarv, samt brottsbekämpande tjänstemän, att identifiera kulturföremål som skyddas av nationell och internationell lagstiftning.

ICOM:s Röda lista har sin föregångare i serien *One Hundred Missing Objects*, en publikation från ICOM som synliggjorde saknade kulturföremål. I decennier har ICOM legat i framkant vad gäller åtgärder för att skydda kulturarvet från illegal handel genom att använda museiprofessionellas unika erfarenheter för att hjälpa såväl kulturarvsexperter som icke kulturarvsexperter att identifiera och skydda kulturarv.

Om du misstänker att ett kulturföremål från Brasilien har blivit stulet, plundrat eller illegalt exporterat, vänligen kontakta:

International Council of Museums (ICOM)
15, rue Lasson - 75012 Paris - Frankrike
Tel.: +33 (0)1 47 34 05 00
E-post: illicit-traffic@icom.museum

National Institute of Historic and Artistic Heritage (IPHAN)
(angående arkeologiska och rörliga kulturföremål)
Centro Empresarial Brasília 50 - SEPS 702/902,
Bloco C, Torre A - Bairro Asa Sul, Brasília.
CEP 70390-025
Tel.: +55 61 20246000
E-post: cna@iphan.gov.br
depam@iphan.gov.br

National Mining Agency (ANM)
(angående paleontologiska föremål)
Edifício CNC III, SBN Quadra 2, Bloco N,
Asa Norte, Brasília/DC
Tel.: +55 61 33126611

Brazilian Institute of Museums (IBRAM)
(angående rörliga kulturföremål)
SBN Q 2, Bloco N, Edifício CNC III, Lote 8,
Brasília/DC, Brazil, 70040-020
Tel.: +55 61 35214035
E-post: dpmus@museus.gov.br

VIKTIGT

En Röd lista är INTE en lista över faktiskt stulna föremål.

De kulturföremål som avbildas är inventerade föremål i samlingar på erkända institutioner, offentlig egendom som tillhör staten, eller bilder som är allmän egendom. De tjänar till att illustrera de föremålskategorier som skyddas av lagstiftning och som är mest utsatta för illegal handel.

Huvudföreskrifter som skyddar Brasiliens kulturarv

Denna lista är ofullständig. Läs alla instrument och föreskrifter för eventuella tillägg och/eller genomförandeakter.

NATIONELL LAGSTIFTNING

- Lagdekret nr 25 som organiserar skyddet av det nationella historiska och konstnärliga arvet (promulgation 30 november 1937).
- Lagdekret nr 4,146 om skydd av fossila fyndigheter (promulgation 4 mars 1942).
- Dekret nr 44,841 angående 1954 års Haagkonvention och dess första protokoll (promulgation 11 november 1958).
- Lag nr 3,924 om arkeologiska och förhistoriska monument (promulgation 26 juli 1961).
- Lag nr 4,845 som förbjuder avlägsnandet av konstverk och hantverk som producerats i landet till slutet av monarkin (promulgation 19 november 1965).
- Lag nr 5,471 som föreskriver export av antika böcker och brasilianska bibliografiska uppsättningar (promulgation 9 juli 1968).
- Dekret nr 72,312 angående 1970 års UNESCO-konvention (ansluten 31 maj 1973).
- Förordning nr 262 av IPHAN som ger tillstånd för tillfällig export av varor med begränsningar enligt lagdekret nr 25/1937 och lag nr 4 845/1965 från Brazilian Institute of Cultural Heritage (skapad 14 augusti 1992).
- Förordning nr 93 från IBAMA om import och export av inhemsk eller exotisk vild fauna och förteckning över inhemsk fauna för IBAMA:s operationaliseringssyfte (skapad 7 juli 1998).
- Dekret nr 3,607 om genomförandet av CITES och andra bestämmelser (promulgation 21 september 2000).
- Dekret nr 5,760 om 1954 års Haagkonventionens Andra protokoll (promulgation 24 april 2006).
- Normativ instruktion nr 1 av IPHAN om skapandet av det nationella registret för konst- och antikhandlare (CNART) (skapad 11 juni 2007).
- Lag nr 12,840 om fyndfördelning av föremål av kulturellt, konstnärligt, eller historiskt värde till museer (promulgation 9 juli 2013).
- Förordning nr 44 av IPHAN om IPHAN:s uttalande angående påståenden om förekomsten av en laglig restriktion för utförelse av kulturföremål från landet (skapad 19 februari 2016).
- Förordning nr 197 av IPHAN om transport av arkeologiskt material för analys utomlands (skapad 18 maj 2016).
- Förordning nr 396 av IPHAN med order att följas vid försäljning av antikviteter och konstverk enligt villkoren i lag n 9,631/1998 (skapad 15 september 2016).
- Förordning nr 80 av IPHAN som fastställer administrativa överträdelse vid försäljning av antikviteter och konstverk enligt lag nr 9,631/1998 (skapad 7 mars 2017).

INTERNATIONELLA INSTRUMENT

- Haagkonventionen från 14 maj 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt med föreskrifter för konventionens verkställande. Första protokollet (ratificering 12 september 1958) Andra protokollet (ansluten 23 december 2005)
- Unescos konvention från 14 november 1970 om åtgärder för att förbjuda och förhindra olovlig införelse, utförelse och överlåtelse av äganderätt till kulturegendom. (Ratificering 16 februari 1973)
- Unescos konvention från 16 november 1972 om skydd för världens natur- och kulturarv. (Ratificering 1 september 1977)
- Konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter – CITES från 3 mars 1973. (Ratificering 17 november 1975)
- UNIDROIT-konventionen från 24 juni 1995 om kulturföremål som stulits eller förts ut olagligt. (Anslutning 23 mars 1999)

BILATERALA AVTAL

- Brasilien har bilaterala avtal på plats för att säkerställa återlämnande av stulet kulturarv från följande länder:
- Peru (9 april 2002)
  - Bolivia (28 oktober 2002)
  - Botswana (17 oktober 2011)
  - Ecuador (1 oktober 2012)
  - Spanien (12 november 2012)
  - Uzbekistan (5 februari 2013)

MULTILATERALA AVTAL

- MERCOSUR-deklarationen från Buenos Aires (Beslut från Samhällsmarknadsrådet nr 02/95) för Kommissionen för kulturarv (CPC) om att förebygga och bekämpa illegal handel med kulturföremål.
- UNASUR-deklarationen om illegal handel med kulturegendom och kulturarv. (Ratificering 14 september 2015)

RÖD LISTA ÖVER KULTURFÖREMÅL

ICOM vill tacka alla institutioner och personer som så generöst har bidragit med fotografierna i *Röd lista över kulturföremål från Brasilien som är i fara*. Alla institutioner (och i vissa fall privatpersoner) är ackrediterade i bildtexterna med sina fullständiga namn eller akronymer. Om akronymer används, se fullständigt namn i följande lista:

FBN: National Library Foundation

IPHAN-MG: National Institute of Historic and Artistic Heritage
Minas Gerais State Superintendence

IPHAN-RJ: National Institute of Historic and Artistic Heritage
Rio de Janeiro State Superintendence

MAE/USP: Museum of Archaeology and Ethnology
of the University of São Paulo

MCT: Museum of Earth Sciences

MN: National Museum

MRCO: Regional Museum Casa dos Ottoni

UERJ: University of State of Rio de Janeiro

UFRJ: Federal University of Rio de Janeiro

RÖDA LISTAN INKLUDERAR FÖLJANDE KATEGORIER OCH UNDERKATEGORIER:

Böcker, dokument, manuskript och fotografier

1400-tal – 1900-tal e.v.t.

Böcker, inklusive några av de första böckerna som trycktes i Brasilien såväl som från utlandet, från 1400-tal och framåt, inklusive brasiliansk och utländsk litteratur på portugisiska och andra språk, i brasilianska samlingar och skyddade av lag. [1–2]

Fotografier och litografier med bilder av Brasilien från 1800- eller tidigt 1900-tal, inklusive foton, gravyrer, teckningar och tryck; etiketter och menyer. [3–4]

1

2

3

4

1. Brás Cubas postuma memoarer, av Machado de Assis, Rio de Janeiro, 1800-tal, 20 x 14 cm. © FBN

2. Bibel från Mainz av Johanne[n] Fust et Petru[m] Schoiffher, Tyskland, 1400-tal, 42 x 31 cm. © FBN

3. Albuminfotografi av Palmeiras Avenue, av Revert Henry Klumb, Rio de Janeiro, 1800-tal, 9 x 6 cm. © FBN

4. Litografi med utsikten över São Sebastião, Rio de Janeiro, från Ilha das Cobras, Tyskland, 1800-tal, 34,2 x 44,2 cm. © FBN

Manuskript, kartor och tidskrifter inklusive originaltexter och dokument; tryckta kartor och atlaser över Brasilien från 1500- till 1800-tal; tidskrifter och tidningar från 1800- och 1900-tal, inklusive serier. [5–6–7]

5

6

7

5. Brev från Johannes VI angående öppnandet av de brasilianska hamnarna, 1800-tal, 34,5 x 22,2 cm. © FBN

6. Karta över Brasilien, av Giacomo Gastaldi, Italien, 1400-tal, 30,9 x 39,4 cm. © FBN
7. Första upplagan av O TICO-TICO, Rio de Janeiro, 1900-tal, 30,5 x 22 cm. © FBN

Arkeologi

Förhistorisk tid – 1600-tal e.v.t.

Arkeologiska föremål från olika regioner i Brasilien, av keramik och slipad sten, av olika former och storlekar, från för- och postkoloniala perioder.

Begravningsurnor tillhörande förkoloniala och historiska ursprungsfolk, av lera, i olika former, inklusive antropomorfa. [8–9]

Tang och muiraquitás, könsbeklädnader och prydnader, tillhörande historiska ursprungsfolk, inklusive den förkoloniala kulturen. [10–11]

8

9

10

11

8. Sfärisk begravningsurna från Marajoara med antropomorf design, ön Marajó, Pará, 400-1400-tal, 80 x 70 cm. © MAE/USP

9. Begravningsurna från Guarita i form av en sittande människokropp, Amazonas, 1300-1600-tal, 67 x 42 x 40 cm. © MAE/USP

10. Triangelformat kroppsskydd av keramik med hål, röd och svart färg, med geometriska motiv på vit slip, ön Marajó, Pará, 400-1400-tal, 12 x 15 cm. © MAE/USP

11. Hänge av sten i form av en groda, olika regioner i Brasilien, förkolonial tid, 5,4 x 4,9 x 1,2 cm. © MAE/USP

Statyer, figurer och skallror av keramik från ursprungssamhällen och förkoloniala kulturer, i olika former och material. [12–13–14]

12

13

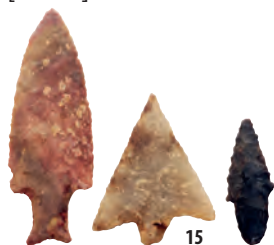
14

12. Piphuvuden av keramik med blommönster i högre relief, olika regioner i Brasilien, förkolonial tid, 7,6 x 5,1 cm/15 x 4 x 3,5 cm. © MAE/USP

13. Figurin från Santarém föreställande sittande gravid kvinna, med halvcirkelformad bas, Santarém, Pará, 900-1600-tal, 27 x 17 cm. © MAE/USP

14. Skallra i form av en fallosformad figurin med dekoration i högre relief från marajoarakulturen, nedre Tapajós, Pará, förkolonial tid, 5,4 x 4,9 x 1,2 cm. © MAE/USP

Vapen och redskap av sten inklusive yxblad och pilspetsar, från olika regioner i det förkoloniala Brasilien. [15–16]

15

16

15. Pilspetsar av olika sorters sten, olika regioner i Brasilien, förkolonial tid, 11 x 3,5 cm/7 x 4,7 cm/6 x 2 cm. © MAE/USP

16. Yxblad av slipad sten, halvmåneformade eller avlånga, olika regioner i Brasilien, förkolonial tid, 17 x 17 cm/22 x 9 cm. © MAE/USP

RÖD LISTA ÖVER KULTURFÖREMÅL

Helig och religiös konst

1500-tal – 1800-tal e.v.t.

Religiösa statyer, artefakter och tillbehör från katolsk tradition och rituella föremål av afrikanskt ursprung i Brasilien.

Religiösa skulpturer från katolsk tradition i Brasilien, föreställande olika helgon, i terrakotta och snidat trä. [17–18–19–20]

Flyttbara oratorier och skulpturdelar från katolsk tradition i Brasilien, i silver och snidat trä, med statyer av religiösa figurer. [21–22]

17

18

19

21

20

22

17. Förkyllt och polykrom träskulptur av Vår Fru från berget Karmel, Mitra Archdiocese, Diamantina, Minas Gerais, 1700-tal, 100 x 50 x 30 cm. © MRCO

18. Förkyllt och polykrom träskulptur av den helige Antonius, Minas Gerais, 1700-tal, 26 x 11 x 6,5 cm. © IPHAN-MG/Cibele B. S. de Andrade

19. Terrakottaskulptur av Jungfru Maria, Den obefläckade avelsen, Minas Gerais, 1700-1800-tal, 12 x 31,5 x 8 cm. © IPHAN-MG/Cibele B. S. de Andrade

20. Polykrom träskulptur av Jesusbarnet, Mitra Archdiocese, Diamantina, Minas Gerais, 1700-tal, 36 x 14,2 x 13,5 cm. © MRCO

21. Hamrad silvertiara i form av en halo med små stenar, stjärnor och blommor, Brödraskapet av Candelarias heliga sakrament, Rio de Janeiro, 1800-tal, 31 x 34 cm. © IPHAN-RJ

22. Förkyllt och polykromt bärbart oratorium av trä, Mitra Archdiocese, Diamantina, Minas Gerais, 1700-tal, 114 x 68 x 35 cm. © MRCO

Rituella föremål och konstnärliga element integrerade i arkitektur från katolsk tradition i Brasilien, som används i ceremonier och i kyrkor. [23–24]

Rituella föremål av afrikanskt ursprung som används vid ceremonier med afrikanskt ursprung i Brasilien, ofta beslagtagna av rättspolis och senare överförda till brasilianska museer. [25–26–27]

23

24

25

26

27

23. Del av altartavla, förkyllt och polykrom trämedaljong, Minas Gerais, 1700-tal, 53 x 54 x 5 cm. © IPHAN-MG/Cibele B. S. de Andrade

24. Svarvad och gjuten tennljusstake, Mitra Archdiocese, Belo Horizonte, Minas Gerais, 1700-1800-tal, 50 x 23,5 x 17,5 cm. © IPHAN-MG/Cibele B. S. de Andrade

25. "Edan" halssymbol i mässing från Ogboni-sällskapet, Rio de Janeiro, 1880, 40 x 2 cm. © MN/Roosevelt Mota

26. "Abebé" rituellt mässingsföremål för orishan Oxum, Rio de Janeiro, 1880, 28 x 20 cm. © MN/Roosevelt Mota

27. Rituell träskulptur av orishan Shangô, Rio de Janeiro, 1880, 24 x 12 cm. © MN/Roosevelt Mota

AL FRÅN BRASILIEN SOM ÄR I FARA

Etnografiska föremål

1900-tal – 2000-tal e.v.t.

Huvudbonader, halsband och andra föremål som tillhör samtida ursprungsfolk i Brasilien.

Fjäderföremål inklusive inhemska huvudbonader och masker gjorda av framträdande fjädrar från vilda eller utrottningshotade fåglar i Brasilien. [28–29–30–31]

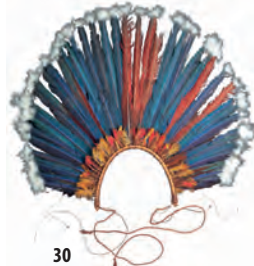
28

28. Tawä-mask på fjäderbeklädd träbas med arafjädrar, pärlemorögon, apyāwa/tapirapéfolket, Mato Grosso, 2000-tal, 70 x 60 cm. © MAE/USP/Ader Gotardo

29

29. "Pariko" huvudprydnad med arafjädrar samt vita fjädrar ytterst, boe/bororofolket, Mato Grosso, 1900-tal, 45 x 70 cm. © MAE/USP/Wagner S. e Silva

30

30. "Pariko" huvudprydnad med arafjädrar samt vita fjädrar ytterst, boe/bororofolket, Mato Grosso, 1900-tal, 45 x 70 cm. © MAE/USP/Wagner S. e Silva

31

31. Huvudprydnad med vita häger- och arafjädrar, mebêngökre/kayapófolket, Pará, okänd datering, 55 x 143 cm. © MAE/USP/Wagner S. e Silva

Föremål med delar från vilda eller utrottningshotade djur inklusive halsband och bröstsmucken, tillverkade av organiskt material inklusive växtfiber, tänder, ben och klor. [32–33]

32

33

32. Bröstprydnad med klor från jättebalta och röda arafjädrar, med detaljer av pärlmor, Boe/Bororofolket, Mato Grosso, 1900-tal, 59,5 x 11 cm. © MAE/USP/Wagner S. e Silva

33. Halsband av växtfiber med ap- och jaguartänder, Huni Kuin/Kaxinawáfolket, Acre, 1900-tal, 37 x 28 cm. © MAE/USP/Ader Gotardo

Paleontologi

278 miljoner – 120 miljoner år

Fossiler återfunna i brasilianska sedimentära bäcken, inklusive lämningar av ryggradsdjur, ryggradslösa djur och växter.

Palaeovertebrater inklusive fiskar, amfibier, reptiler, fåglar och däggdjur. [34–35–36]

Palaeoinvertebrater inklusive myror, sniglar, maskar, flugor, spindel, gräshoppa, räka, krabba, bläckfisk och sjöstjärna. [37]

Ichnologi spårfossil, lämningar av biologisk aktivitet inklusive – men inte begränsat till - fotspår, bon, och hålror. [38]

Palaeobotanik inklusive fossila lämningar, avtryck eller kompressioner av forntida växter. [39]

34

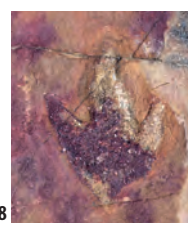
35

36

37

38

34. Fisk, *Vinctifer comptoni*, Crato Formation/Araripe Basin, Ceará, ca 120 miljoner år, 51 x 15 cm. © MCT/Rafael Costa da Silva

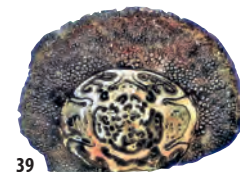
35. Skalle av pterosaur, *Tupandactylus imperator*, Crato Formation/Araripe Basin, Ceará, ca 120 miljoner år, 55 x 40 cm. © MCT/Rafael Costa da Silva

36. Ödla, *Mesosaurus brasiliensis*, Irati Formation/Paraná Basin, Paraná, ca 278 miljoner år, 50 x 10 cm. © MN/Hermínio Ismael de A. Júnior

37. Spindel, *Cretareneus martinsnetoi*, Crato Formation/Araripe Basin, Ceará, ca 120 miljoner år, 5 x 5 cm. © UERJ/Hermínio Ismael de A. Júnior

38. *In situ* spår av en theropod (rovdinosaurie), Antenor Navarro Formation/Sousa Basin, Paraíba, ca 140 miljoner år, 20 x 15 cm. © UFRJ/Ismar de Souza Carvalho

39. Ormbunksväxt, *Psaronius brasiliensis*, isotyp, Motuca Formation/Parnaíba Basin, Piauí, ca 257 miljoner år, 25 x 20 cm. © MN/Antônio Carlos Fernandes

39

ICOM OCH SKYDDET AV KULTURARVET

International Council of Museums (ICOM) bildades 1946 för att representera museer och museipersonal världen över. ICOM verkar för att främja och skydda natur- och kulturarv, nutida och framtida, materiella och immateriella. Med ett unikt nätverk av nästan 45 000 medlemmar i 123 länder och territorier (2021) är ICOM verksamt inom ett brett fält av musei- och kulturarvsrelaterade discipliner.

ICOM upprätthåller formella förbindelser med FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO) och har en rådgivande status åt FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) som expert i kampen mot illegal handel med kulturföremål. ICOM arbetar också i samarbete med organisationer som INTERPOL och Världstullorganisationen (WCO) för att utföra några av sina internationella offentliga samhällsuppdrag.

Skyddet av kulturarv i händelse av naturkatastrof eller väpnad konflikt är också kärnan i ICOM:s arbete, med stöd från sina medlemmar, och genom sitt starka engagemang i Blue Shield, som ICOM är en av grundarna av. I händelse av en kris kan ICOM mobilisera sitt nätverk av kulturarvsexperter från hela världen.

År 2013 skapade ICOM också det första Internationella observatoriet kring illegal handel med kulturföremål (*International Observatory on Illicit Traffic in Cultural Goods*) för att stärka sin insats kring bekämpningen av illegal handel, vilket inkluderar en databas online som tillgängliggör resurser inom ämnet. (<https://www.obs-traffic.museum/>).

De Röda listorna har utformats som praktiska verktyg för att bekämpa illegal handel med kulturföremål. ICOM är tacksamt för det orubbliga engagemanget från de experter och institutioner som generöst bidrar till de Röda listornas framgång.

Alla Röda listor finns tillgängliga på ICOM:s webbplats: <https://icom.museum/en/>

Med generöst stöd från:

ICOM international
council
of museums
Brazil

IMS

InstitutoMoreiraSalles

IC ItaúCultural

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** ETNOGRAFISKA
ÖSTASIATISKA
MEDELHAVET
VÄRLDSKULTUR

ICOM international
council
of museums

15, rue Lasson - 75012 Paris - Frankrike

Tel.: +33 (0)1 47 34 05 00

E-post: illicit-traffic@icom.museum - Webbplats: <https://icom.museum>